

H4J KONSONANTIT (luonnos)

4 HEPREA, KIELIOPPI, <https://www.gen.fi/h4.html>

H4J LAINASANAT JA SIIRTOKIRJOITUS, <https://www.gen.fi/h4j.html>

H4J Konsonantit

<https://www.gen.fi/h4j-konsonantit.html>

SISÄLLYSLUETTELO

1. Konsonanttiäänteiden siirtäminen
2. Konsonantit
3. J-konsonantti
4. V-konsonantti

1. KONSONANTTIÄÄNTEIDEN SIIRTÄMINEN

Suomen ja muiden tutuimpien länsikielten konsonanttiäänteiden siirtämisessä heprean kirjaimistolle käytetään Heprean kieliakatemian ohjeiden mukaisesti seuraavia konsonanteja (esim. arabian transkriboimiseen tarvitaan lisäksi muitakin merkkejä).

Monet nimet ovat kuitenkin jo vakiintuneet ei-säännönmukaiseen muotoon, joten ensisijaisesti nämä säännöt koskevat uusia transkriboitavia nimiä ja sanoja. Konsonantit esitetään heprealaisessa aakkos- eli alefbet-järjestyksessä.

2. KONSONANTIT

b ב

ברלין בְּרִילִין saks. Berlin (Berliini)

ניירובי נִירֹבִי (engl.) Nairobi

סורבון סוֹרְבוֹן ransk. Sorbonne

אבה אֶבְּהָ germ. Ebba

v ב, katso ו

g ג

גיברלטר גִּיבְרַלְטָר (lat.) Gibraltar

פּראַג פּראַג ransk., engl. Prague (Praha)

ריגה רִיגָה latv. Riga (Riika)

באגה בַּאגָה ruots. Bagge

dž 'ג (dʒ, ğ, "ohut d" + soinnillinen s)

ג'ון ג'ון engl. John

ג'ינס ג'ינס engl. jeans [po. גִּינָז]

ג'ורג' ג'ורג' engl. George

ג'ורג'ו ג'ורג'ו ital. Giorgio

d ד

דיטרויט דיטְרוּיֵט [דֵטְרוּיֵט] engl. Detroit

סודנקילה סוּדַנְקִילָה [סוּדַנְקִילָה]

{{סודנקולה}} Sodankylä

אודוולה אוּדוּוֹלָה [אודוולה] ruots. Uddevalla

ð 'ד (dh, hankaava soinnillinen dentaali)

דיס דִּיס engl. this

סאדרן סְאִדְרֵן engl. southern

h ה

הלסינקי הֶלְסִינְקִי Helsinki

להטי [להטי] לאהטי לְהֵטִי Lahti

v ו tai ב

V-äänteen merkitsemisessä käytetään yleensä vav-kirjainta (ו), sanan alussa aina. Ktiv male -kirjoituksessa sanan keskellä oleva vav kirjoitetaan kaksoisvavina (וו). Jos v-äänten vierellä on kuitenkin jo vav-vokaalikirjain eli vav o- tai u-äänteen merkinä, niin silloin käytetään vet-kirjainta (ב). Samoin aina sanan lopussa käytetään vet-kirjainta.

וילה וִילָה וִיִּלָּה Ville

ליוורפול לִיּוּרְפוּל engl. Liverpool

הפּוּוֹסִי [הפּוּוֹסִי] האפּוּוֹסִי Haapavesi

רפּוּוֹסִי {{רפּוּוֹסִי}} רפּוּבִּסִי Repovesi

פורבו פּוּרְבוּ Porvoo

יובה יוּבָה Juva

קייב קִיִּב ven. Kiev (Kiova) [po. קִיִּב]

w ו (bilabiaalinen eli kahdella huulella ääntyvä v)

וינדזור וִינְדְּזוּר engl. Windsor

הוליווד הוּלִיּוּד engl. Hollywood

Ktiv male -kirjoituksessa w-äänne merkitään tietyissä tilanteissa kaksoisvavilla (וו). Katso "4. Vav-konsonantti".

פּוּוּל פּוּוּל engl. Powell

z ז (soinnillinen s, ei ts!)

זו זו engl. zoo

ברזיל ברזיל engl. Brazil (Brasilia)

טיימז טיימז engl. Times

ž ז' (z, soinnillinen suhu-s)

ז'אק ז'אק ransk. Jacques

דבורז'ק דבורז'ק tšek. Dvořák

h ח' (x, χ, soinniton velaarinen frikatiivi, saksan ach-äänne)

Suun takaosassa ääntyvä hankaava h-äänne.

Chet geresh -merkkiä käytetään transkriboitaessa

esim. saksan ach-äännettä ja nykykreikan khi-äännettä

sekä vastaavia espanjan ja venäjän kielen äännteitä.

Ääntyy lähellä soinnitonta faryngaalista frikatiivia eli chet-äännettä.

מחין מַחִין saks. machen

ח'ואן ח'ואן esp. Juan

ח'אריס ח'אריס [ח'ר'יס] kreik. χάρις armo, suosio

t ט

Huomaa, että tav-kirjainta käytetään nykyisin vain tav geresh -muodossa ilmaisemaan soinnitonta hankaavaa dentaalia.

טאנו טאנו Tauno

טרטו טרטו Terttu

קטרינה קטרינה Katriina

יוטה יוטה Jutta

מינטו מִינְטוּ Minttu

j י (engl. y)

Jos j-äänne on sanan keskellä tai lopussa, niin se kirjoitetaan ktiv male - kirjoituksessa useimmissa tapauksissa kaksoisjodilla. Katso "J-konsonantti".

יורמה יוֹרְמָה Jorma

פודסיירווי [פודאסיירווי] פּוּדְסִיִּירוּוִי Pudasjärvi

ורסיי וִרְסִיִּי ransk. Versailles

ליון לִיּוֹן ransk. Lyon [po. לִיּוֹן]

ç כּ (ch, sanan lopussa ךּ)

Soinniton palataalinen frikatiivi, esim. saksan ich-äänne.

פרידריכסהפן [פרידריכסהפן] פְּרִידְרִיכְסֵהֶפֶן
saks. Friedrichshafen

ציריך צִירִיךְ saks. Zürich

l ל

לנה לְנָה Leena, Lena

הלי הֵלִי Heli

הלי הֶלִי Helli

m מ (sanan lopussa ם)

מרקוס מְרָקוּס Markus, lat. Marcus

הימו הֵימוֹ Heimo

קימו קימו Kimmo

וּלְיָאָם וּלְיָאָם engl. William

n נ (sanan lopussa ן)

נילו נילו Niilo

קונטו קונטו Kontu

האנו האנו Hannu

מוקונן מוקונן Muukkonen

s ס

סימו סימו Simo

רוסה רוסה Roosa, Rosa

יוסי יוסי Jussi

p פ (myös sanan lopussa)

פיריו פיריו Pirjo

אפו אפו Aapo

פפי פפי Peppi, Pepi

פיליפ פיליפ Filip

לאודרופ לאודרופ tansk. Laudrup

f פ (sanan lopussa ף)

פביאן פביאן Fabian

קאפּה קאפּה (Etiopian) Kaffa

שׂוּרְצִקוּפּף שׂוּרְצִקוּפּף saks. Schwarzkopf

ts צ (engl. tz)

Tsadi vastaa ts-äännettä vain silloin, kun se kirjoitetaan lähtökielessä yhdellä kirjaimella, saks. ja ital. z, ven. ц jne.

ציריך ציריך saks. Zürich

ילצין ילצין ven. Ёльцин

פירנצה פירנצה ital. Firenze

Jos lähtökielessä t- ja s-konsonantit kuuluvat eri tavuihin, niin ne kirjoitetaan hepreaksi tet- ja samech-kirjaimilla:

וייטסלוואוטו ויטסלוואוטו Veitsiluoto

tš צ' (tʃ, č, t + soinniton suhu-s)

צ'ין צ'ין engl. chin

צ'אלי צ'אלי engl. Charlie

k ק

Huomaa, että kaf-kirjainta (כּ) ei nykyisin käytetä vierassanoissa k-äänteen merkinä. Pisteetöntä chaf-kirjainta (כ) voidaan käyttää soinnittoman palataalisen frikatiivin (saks. ich-äänne) merkinä.

קיורובסי קיורובסי Kiuruvesi

רנטקילה רנטקילה [רנטקילה] Rantakylä

פקה פקה Pekka

פירקו פירקו Pirkko

r ר

רַיְמוֹ רַיְמוֹ Raimo

מַרְגָּרֵטָה מַרְגָּרֵטָה Margareta, Margareeta

š שׁ (sh, ſ, soinniton suhu-s)

שֵׁי שֵׁי engl. she

שְׁטוּטְגַּרְט שְׁטוּטְגַּרְט saks. Stuttgart

th ת׳ (θ, frikatiivinen soinniton t)

תֵּיק תֵּיק engl. thick

סְמִית׳ סְמִית׳ engl. Smith

Huomaa, että η- eli äng-äänteelle (η) ei ole hepreassa omaa merkkiä. Heprealaistetuissa vakiintuneissa lainasanoissa sitä ei edes äännetä, esim. mango (mango-hedelmä) tai Anglia (Englanti) lausutaan ilman äng-äännettä ("kirjaimellisesti niin kuin kirjoitetaan"). Suomalaiset vierassanat transkriboidaan kirjoitusasun mukaisesti.

קַנְגַּסְנִימִי קַנְגַּסְנִימִי

[קַנְגַּסְנִימִי קַנְגַּסְנִימִי] Kangasniemi

Läpinäkyvästi heprealaiset Matti-, Saara-, Sara-, Sari- ja Sarri-nimet kirjoitetaan yleensä heprealaisen kirjoitusasun mukaisesti.

מַתִּי מַתִּי Matti

שָׂרָה שָׂרָה Saara, Sara

שָׂרִי שָׂרִי Sari, Sarri

Geresh-merkillä (') varustettuja kirjaimia voidaan kutsua seuraavasti: gimel geresh, dalet geresh, zain geresh, chet geresh, tsadi geresh ja tav geresh.

גִּימֶל גֵרֶשׁ גִּימֶל גֵרֶשׁ
 דָּלֶת גֵרֶשׁ דָּלֶת גֵרֶשׁ
 זַיִן גֵרֶשׁ זַיִן גֵרֶשׁ
 חֵי"ת גֵרֶשׁ חֵי"ת גֵרֶשׁ
 צָדִי"ק גֵרֶשׁ צָדִי"ק גֵרֶשׁ
 תָּו גֵרֶשׁ תָּו גֵרֶשׁ

3. J-KONSONANTTI

Jod-kirjainta käytetään sekä j-konsonantin että i-vokaalin merkinä. Jotta nämä eivät menisi ktiv male -kirjoituksessa (helposti) sekaisin, niin on tehty seuraava säännöt:

1. Sanan alussa jod-konsonantti kirjoitetaan ktiv male -kirjoituksessa yksinkertaisena.

יֵוֹאֲנָקוֹסְקִי Juankoski

יֵרֵה Jere

יֵרֵאֵן ruots. Göran

2. Sanan keskellä ja lopussa jod kirjoitetaan kaksinkertaisena.

סֵרְגֵי Sergei

רֹבֵנִימִי Rovaniemi

3. Jos jod-konsonantin vieressä on jo kuitenkin vokaalina ääntyvä kirjain (alef, he, vav tai jod), niin silloin jod kirjoitetaan yksinkertaisena.

אוֹטְסִיֹּקִי Utsjoki

4. Ja-alkuisessa tavussa a-vokaalin merkinä on alef,

joka kirjoitetaan myös vokalisoituun muotoon.

לוהיא לֹהֵיָא Lohja

קיאני קִיאָנִי Kajaani

Konsonantista jodia käytetään myös diftongeissa sulkemaan tavu. Katso Diftongit (dokumentti tulossa).

היינולה הֵיִנוּלָה Heinola

רייקיאויק רִיִּיקִיאֹוִיק [רִיִּיקִיאֹוִיק] Reykjavik

4. V-KONSONANTTI

Myös vav-kirjainta käytetään sekä konsonanttina (v, w) että vokaalina (o, u). Seuraavien sääntöjen kautta on kuitenkin pyritty täsmentämään sitä, milloin se on konsonantti ja milloin vokaali.

1. V-äänne kirjoitetaan vav-kirjaimella aina sanan alussa.

ואסה וַאסָה Vaasa

ווטסון וֹוטסוֹן Watson

ויבורג וִיבוּרַג Viburg [Viipuri]

ונטה וַנטָה {וּאנטָה} Vantaa

2. V-äänne kirjoitetaan vav-kirjaimella myös silloin, jos v-konsonantin vieressä ei ole vav-kirjainta o:n tai u:n merkinä.

Ktiv male -kirjoituksessa sanan keskellä וו.

לוויה לֹוִיָה {לֹאוִיָה} Lavia

קרוינין קִרוּיִנִן Karvinen

3. V-äänne kirjoitetaan sanan keskellä bet-kirjaimella, jos sen vieressä on vav o- tai u-vokaalin merkinä:

טובלו טוּבָלוּ {טוּבָלוּ} Tuvalu

פורבו פּוֹרְבוֹ Porvoo

קואבולה קוּאוּבוּלָה Kouvola

Käytännössä näkee kuitenkin usein yhä edelleen käytettävän vanhan käytännön mukaisesti sanan keskellä bet-kirjainta silloinkin, kun säännön mukaan siihen kuuluisi vav.

{פאסיקיבי} פסיקיווי פּסִיקְיוּי Paasikivi

4. Väanne kirjoitetaan sanan lopussa aina bet-kirjaimella:

פייקוב פִּיקוּב Paikov

5. KAHDENNETTU KONSONANTTI ELI GEMINAATTA

Jos konsonantti lausutaan vokaalin jälkeen kahdennettuna eli geminaattana, niin se voidaan merkitä vokalisoidussa kirjoituksessa dagesh chazak -pisteellä, ei kuitenkaan vet-, he-, chaf-, fe-, resh-, tsadi-, shin- eikä gersh-kirjaimissa. Myöskään konsonantin jälkeiseen kirjaimiin ei voi merkitä kahdentavaa pistettä.

Gimel-, dalet- ja tav-kirjaimissa ei vierasnimissä käytetä dagesh kal -pistettä. B- ja p-äänteitä vastaaviin bet- ja pe-kirjaimiin dagesh merkitään vokalisoidussa kirjoituksessa aina.

בובה בּוּבָה Bubba

האנו [הנו] הַאָנוּ Hannu

המנלינה הַמְנְלִינָה Hämeenlinna

הפונן {האפונן} הַפּוֹנָן Happonen

יאתה יַאָטָה Jatta

יוסי יוּסִי Jussi

פקלה {פקאלה} פִּקְלָה Pekkala

Kahdentavaa pistettä ei merkitä resh-kirjaimen eikä konsonantin jälkeiseen geminaataan:

וִירָט וִירָט Virrat

פִּירְקוּ פִּירְקוּ Pirkko

קָרְטוּלָה קָרְטוּלָה Karttula

?? KAHDENNETTU JOD

Kahdennettu i-vokaalin jälkeinen jod on kirjoitettava vokalisoidussa tekstissä dagesh-pisteellä. Ktiv male -kirjoituksessa ij-yhtymä kirjoitetaan kahdella jod-kirjaimella.

אֶנְגְלִיָּה אֶנְגְלִיָּה Englanti

קִמְיִירְבִי [קִמְיִירְבִי] Kemijärvi

אִּוֹס אִּוֹס Íos (Huom.! Alef- ja vav-kirjainten välissä vain yksi jod.)

?? ÄNG-ÄÄNNE

Hepreassa ei ole merkkiä äng-äänteelle (ŋ). Se transkriboidaan kirjoitusasun mukaan joko nun- tai gímel-kirjaimella. Äng-äännettä ei yleensä myöskään hepreassa lausuta.

הַנְּקוּ {הַנְּקוּ} Hanko

קוֹנְגִּינְקַנְגַּס {קוֹנְגִּינְקַנְגַּס}

Konginkangas

?? DAGESH KAL

Vierassanoissa ei käytetä gimel-, dalet- kaf- ja tav-kirjaimissa dagesh kal-pistettä.

גְּאֹרְגִיָּה גְּאֹרְגִיָּה Georgia

דּוּבַי דּוּבַי Dubai

ת'יק ת'יק engl. thick (paksu)